

Sygn. akt II UK 120/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Andrzej Wróbel (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku K. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych[...] Oddziałowi w W. Wydziałowi
Realizacji Umów Międzynarodowych

o wysokość emerytury,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 4 grudnia 2019 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 2 lutego 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia
o kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu
kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

K. M. wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w W. Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych w W. z dnia 24

listopada 2015 r., znak (...), odmawiającej mu prawa do wypłaty emerytury w wysokości proporcjonalnej. Ubezpieczony wskazał, że zaskarżona decyzja nie zawiera uzasadnienia, z jakich przyczyn wyliczone pełne świadczenie na podstawie przepisów prawa Rzeczypospolitej Polskiej jest dla niego bardziej korzystne aniżeli emerytura proporcjonalna. Wskazał nadto, że żaden przepis nie określa pojęcia korzystniejszego świadczenia oraz kto faktycznie decyduje, czy świadczenie dla ubezpieczonego jest bardziej bądź mniej korzystne. Tym bardziej, zdaniem ubezpieczonego, z przepisów nie wynika, że przez świadczenie korzystniejsze należy rozumieć świadczenie w wyższej wysokości.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 24 maja 2016 r., sygn. akt XIV U (...) zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał odwołującemu się prawo do wypłaty polskiej emerytury w wysokości proporcjonalnej.

Sąd Okręgowy ustalił, iż K. M. urodził się w dniu 4 kwietnia 1947 r. W dniu 31 maja 2015 r. złożył wniosek o polską emeryturę obliczoną na podstawie okresów pracy w Polsce i USA. Decyzją z dnia 12 maja 2014 r. została przyznana ubezpieczonemu emerytura zaliczkowa. Organ rentowy w dniu 23 marca 2015 r. ponownie przeliczył emeryturę K. M. i wydał dwie decyzje. Pierwsza z nich określała wysokość emerytury na podstawie polsko - amerykańskiej umowy o zabezpieczeniu społecznym (1.231,60 zł), druga - na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z FUS (846,39 zł). Emeryturę proporcjonalną Zakład zawiesił wskazując, że jest świadczeniem mniej korzystnym. Ustosunkowując się do obu decyzji ZUS, ubezpieczony pismem z dnia 4 czerwca 2015 r. wybrał jako korzystniejszą dla siebie emeryturę w wysokości proporcjonalnej. Organ rentowy uznał jednak, że wysokość świadczenia przeliczona według zasad ustawy o emeryturach i rentach z FUS będzie korzystniejsza dla ubezpieczonego i zaskarżoną decyzją z dnia 24 listopada 2015 r. odmówił mu wypłaty emerytury w wysokości proporcjonalnej.

Sąd Okręgowy zważył, że odwołanie ubezpieczonego okazało się w pełni uzasadnione. Organ rentowy, pomimo wskazania przez ubezpieczonego wariantu bardziej dla niego korzystnego uznał, że emerytura w wysokości proporcjonalnej będzie mniej korzystna, w związku z czym wydał decyzję odmawiającą wypłacenia K.M. emerytury w wysokości proporcjonalnej. Sąd Okręgowy nie podzielił jednak

powyższego stanowiska Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, bowiem określenie „korzystniejsza” w art. 9 ust. 3 umowy o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki z dnia 2 kwietnia 2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 46, poz. 374) odnosi się do ubezpieczonego, a nie do organu rentowego. Z przepisu jasno wynika, że świadczenie to ma być bardziej korzystne dla świadczeniobiorcy. Skoro zatem K. M. uznał, że bardziej korzystny jest dla niego wariant ze świadczeniem niższym, to należało mu w tym zakresie dać wiarę i przyznać niższe świadczenie.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 2 lutego 2018 r., sygn. akt III AUa (...), oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w W. Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 24 maja 2016 r., sygn. akt XIV U (...)

Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że sformułowanie w art. 9 pkt 3 umowy o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki z dnia 2 kwietnia 2008 r. zastrzeżenia, od którego uzależniona jest wypłata świadczenia proporcjonalnego w taki sposób: „(...)”, chyba że wysokość świadczeń ustalona zgodnie z punktem 4 niniejszego artykułu jest korzystniejsza.”, wcale nie oznacza, że decydującym, wyłącznym kryterium wypłaty świadczenia w określonej kwocie - które zostało obliczone niejako w dwóch wariantach jako niezależne świadczenie i z uwzględnieniem okresów ubezpieczenia przebytych także według prawa Stanów Zjednoczonych - jest wyższy jego nominalny wymiar. Prościej ujmując, Sąd Apelacyjny nie zgodził się ze stanowiskiem organu rentowego, że zapis w art. 9 pkt 3 umowy należy rozumieć w ten sposób, że zawsze chodzi o świadczenie nominalnie wyższe. Pojęcia „korzystniejsze” i „wyższe” nie są synonimami. Niemniej jednak, gdy umowa o zabezpieczeniu społecznym „z wysokością emerytury”, do której jest uprawniony ubezpieczony, ustalonej według dwóch wariantów, wiąże określenie „korzystniejsza”, a nie ostre określenie „wyższa”, oznacza to możliwość uwzględnienia nie tylko wysokości wyliczonych kwot świadczenia ale i dokonania oceny całokształtu sytuacji ubezpieczonego. „Korzystność” ustalonej wysokości świadczenia może być oceniona przez ubezpieczonego nie tylko przez wymiar nominalny, ale również przez pryzmat dalszych konsekwencji w sferze finansowej.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w W. zaskarżył powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) skargą kasacyjną w całości, zarzucając mu:

1. naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 95 ust. 1, art. 97 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 z póź. zm.), polegające na przyjęciu przez Sąd drugiej instancji stanowiska, że wypłata emerytury w wysokości proporcjonalnej jest świadczeniem korzystniejszym w rozumieniu art. 9 pkt 3 i 4 umowy z dnia 2 kwietnia 2008 r. o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki (Dz.U. z 2009 r. Nr 46, poz. 376);

2. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, w szczególności art. 233 § 1 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c., art. 382 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c., przez przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów, nieustosunkowanie się do całości materiału dowodowego oraz niewyjaśnienie poważnych wątpliwości prawnych;

3. przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁴ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c., albowiem:

- w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne polegające na potrzebie wykładni przepisów art. 95 ust. 1 i art. 97 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 2 pkt 2, art. 9 pkt 3 i 4, art. 20 umowy z dnia 2 kwietnia 2008 r. o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki w zakresie przyznania tzw. emerytury proporcjonalnej i emerytury pełnej oraz odpowiedzi na pytanie czy korzystniejsza jest wysokość emerytury proporcjonalnej ustalonej zgodnie z art. 9 pkt 4 umowy, nawet wówczas, gdy jej wysokość jest niższa od wysokości emerytury pełnej (niezależnej), ustalonej w oparciu o art. 9 pkt 3 tej umowy;

- skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż wykładnia przepisów dokonana przez Sąd Apelacyjny prowadzi do obejścia amerykańskich przepisów podatkowych W. wbrew intencji Stron przy zawarciu umowy z dnia 2 kwietnia 2008 r.

Wskazując na powyższe, skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 24 maja 2016 r., sygn. akt XIV U (...), i orzeczenie co do istoty sprawy, przez oddalenie odwołania wnioskodawcy w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 23 maja 2019 r., III UZP 9/18 (Biul. SN 2019 Nr 5, poz. 25), wskazał, iż wysokość emerytury ustalonej zgodnie z art. 9 pkt 4 w związku z pkt 3 Umowy o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki, podpisanej w Warszawie dnia 2 kwietnia 2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 46, poz. 374) jest korzystniejsza wtedy, gdy jest wyższa od wysokości emerytury ustalonej wyłącznie na podstawie okresów ubezpieczenia zgromadzonych zgodnie z przepisami prawa Rzeczypospolitej Polskiej. Całkowicie chybione jest zatem stanowisko Sądu Apelacyjnego, zgodnie z którym sposób sformułowania w art. 9 pkt 3 umowy o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki z dnia 2 kwietnia 2008 r. zastrzeżenia, od którego uzależniona jest wypłata świadczenia proporcjonalnego, wcale nie oznacza, że decydującym, wyłącznym kryterium wypłaty świadczenia w określonej kwocie - które zostało obliczone niejako w dwóch wariantach jako niezależne świadczenie i z uwzględnieniem okresów ubezpieczenia przebytych także według prawa Stanów Zjednoczonych - jest wyższy jego nominalny wymiar.

W konsekwencji trafny okazał się przedstawiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia przez Sąd drugiej instancji prawa materialnego - art. 95 ust. 1, art. 97 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przez przyjęcie przez ten Sąd stanowiska, że wypłata emerytury w wysokości proporcjonalnej jest świadczeniem korzystniejszym w rozumieniu art. 9 pkt 3 i 4 umowy z dnia 2 kwietnia 2008 r. o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki.

Nie mógł natomiast ostać się zarzut nieustosunkowania się przez Sąd Apelacyjny do całości materiału dowodowego. Pomijając bowiem fakt, że wnioski do których doszedł Sąd są błędne, to nie można skutecznie zarzucić Sądowi braku odniesienia się w wymaganym zakresie do materiału dowodowego i stanu faktycznego zebranego i ustalonego przez Sąd pierwszej instancji.

Mając na względzie powyższe, należało orzec jak w sentencji.